

**Instituut
voor de nationale
rekeningen**

Uitgavenrekeningen voor milieubescherming

2014-2019

December 2021

Belliardstraat 14-18
1040 Brussel

e-mail: contact@plan.be
<https://www.plan.be>

Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut die beleidsrelevante studies en vooruitzichten maakt over economische, socio-economische en milieuvraagstukken. Daarnaast bestudeert het de integratie van die vraagstukken in een context van duurzame ontwikkeling. Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen.

De werkzaamheden van het FPB worden steeds gekenmerkt door een onafhankelijke benadering, transparantie en aandacht voor het algemeen welzijn. De kwaliteit van de gegevens, een wetenschappelijke methodologie en de empirische geldigheid van de analyses staan daarbij centraal. Tot slot zorgt het FPB voor een ruime verspreiding van de resultaten van zijn werkzaamheden en draagt zo bij tot het democratisch debat.

Het Federaal Planbureau is EMAS en Ecodynamische Onderneming (drie sterren) gecertificeerd voor zijn milieubeheer.

<https://www.plan.be>

e-mail: contact@plan.be

Contactpersoon voor deze publicatie: Guy Vandille, gv@plan.be.

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Saskia Weemaes

Woord vooraf

De Europese Verordening nr. 691/2011 verplicht de lidstaten van de Europese Unie om zes milieu-economische rekeningen aan Eurostat te leveren. Het gaat om de drie rekeningen die sinds 2013 moeten worden geleverd, namelijk de rekening voor milieubelastingen naar economische activiteit (Environmental Taxes by Economic Activity, ETEA), de luchtemissierekeningen (Air Emissions Accounts, AEA) en de materiaalstroomrekeningen voor de gehele economie (Economy-Wide Material Flow Accounts, EW-MFA), maar ook de drie rekeningen die sinds 2017 moeten worden geleverd, namelijk de rekeningen van de milieugoederen- en -dienstensector (Environmental Goods and Services Sector, EGSS), de uitgavenrekeningen voor milieubescherming (Environmental Protection Expenditure Accounts, EPEA) en de fysieke-energiestroomrekeningen (Physical Energy Flow Accounts, PEFA).

Het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) presenteert in deze publicatie de uitgavenrekeningen voor milieubescherming voor de jaren 2014-2019.

Milieu-economische rekeningen zijn satellietrekeningen van de nationale rekeningen. De wet van 21 december 1994 houdende sociale en diverse bepalingen, Titel VIII (bepalingen met betrekking tot het INR), wijst het opstellen van satellietrekeningen van de nationale rekeningen toe aan het Federaal Planbureau (FPB).

De door het FPB uitgewerkte methodologie werd goedgekeurd door het Wetenschappelijk comité voor de nationale rekeningen.

De voorzitter van de Raad van bestuur van het Instituut voor de nationale rekeningen

Séverine Waterbley

Brussel, december 2021

Inhoudstafel

Toelichting	1
Uitgaven voor milieubescherming in cijfers	1
Methodologische aanpassingen en herziening basisdata.....	6
Herziening basisdata	6
Lijst van afkortingen	7
Bijlage I: CEPA-classificatie	8
Bijlage II: Bedrijfstakken waarvoor gegevens vermeld moeten worden in EPEA tabel 3	10

Toelichting

Hieronder worden eerst kort de resultaten besproken. Daarna lichten we de methodologische aanpassingen toe, die bij de opstelling van de EPEA¹ 2021 werden geïmplementeerd. De tabellen worden wegens hun omvang niet opgenomen in dit rapport. Ze zijn beschikbaar op www.plan.be.

Uitgaven voor milieubescherming in cijfers

Uitgavenrekeningen voor milieubescherming verstrekken, op een wijze die verenigbaar is met de nationale rekeningen, gegevens over de economische middelen die door ingezeten eenheden zijn besteed aan milieubescherming. Hierbij wordt zowel het aanbod als het gebruik van milieubeschermdiensten² in kaart gebracht. De rekeningen maken het mogelijk de nationale uitgaven voor milieubescherming te berekenen, die gedefinieerd worden als de som van het totale gebruik van milieubeschermdiensten door ingezeten eenheden, de bruto-investeringen in vaste activa voor de productie van die milieubeschermdiensten, de bruto-investeringen voor milieubescherming, en de overdrachten voor milieubescherming die geen tegenhanger zijn van eerdere posten, min de financiering door de rest van de wereld.

Om aan de Europese verplichtingen te voldoen, dienen de uitgaven te worden voorgesteld voor verschillende institutionele sectoren en voor verschillende milieudomeinen. Wat de institutionele sectoren betreft, worden de overheid (S13) en de instituties zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (S15) samengevoegd in EPEA-tabel 1. EPEA-tabellen 2 en 3 hebben betrekking op de ondernemingen (S11 en S12). Tabel 2 toont resultaten voor de gespecialiseerde en niet-gespecialiseerde producenten van op de markt aangeboden milieubeschermdiensten. Tabel 3 toont de resultaten voor de ondernemingen die dergelijke diensten niet produceren. Zij maken uiteraard wel gebruik van milieubeschermdiensten, en kunnen ook interne milieubeschermdiensten produceren die de bedrijfsvoering ondersteunen. De tabel toont cijfers per bedrijfstak³. Tabel 3 omvat eveneens de milieubeschermdiensten investeringen door alle ondernemingen, of ze nu milieubeschermdiensten aanbieden of niet, behalve van de ondernemingen die behoren tot NACE 37-39. De investeringen van die gespecialiseerde bedrijfstakken zijn immers al opgenomen in tabel 2. EPEA-tabel 5 toont resultaten voor de huishoudens (S14). EPEA-tabel 4 toont het totale aanbod aan milieubeschermdiensten aan aankooprijzen dat beschikbaar is voor de residenten. EPEA-tabel 6 behandelt de transfers voor milieubescherming. Op basis van die 6 tabellen worden ten slotte een aantal samenvattende tabellen berekend, die onder meer de nationale uitgaven voor milieubescherming weergeven.

Die nationale uitgaven voor milieubescherming bedroegen in 2014 13,3 miljard euro. In 2015 daalden de uitgaven naar 13,1 miljard euro, om daarna opnieuw te stijgen naar 15,4 miljard in 2019. Het aandeel van de nationale uitgaven voor milieubescherming in het bruto binnenlands product tegen marktprijzen oscilleerde in de periode 2014-2019 rond 3,2 %.

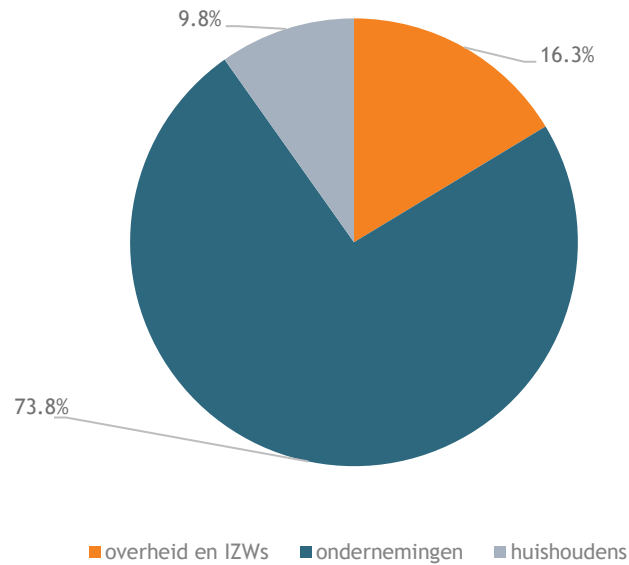
¹ Environmental Protection Expenditure Accounts

² Milieubeschermdiensten komen niet aan bod, tenzij in de vorm van milieubeschermdiensten investeringen, en het finale gebruik door huishoudens. Dit laatste is evenwel geen verplicht te leveren variabele.

³ Bijlage II toont de bedrijfstakindeling beschikbaar in EPEA tabel 3.

De evolutie van de nationale uitgaven voor milieubescherming wordt in hoofdzaak bepaald door de evolutie van de uitgaven door de ondernemingen. Figuur 1 toont de verdeling van de nationale uitgaven voor milieubescherming tussen de verschillende institutionele sectoren. De ondernemingen stonden gemiddeld in voor iets minder dan drie vierden van die uitgaven tijdens de periode 2014-19. De overheid en de instituties zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens stonden in voor 16 %. De huishoudens namen 10 % voor hun rekening.

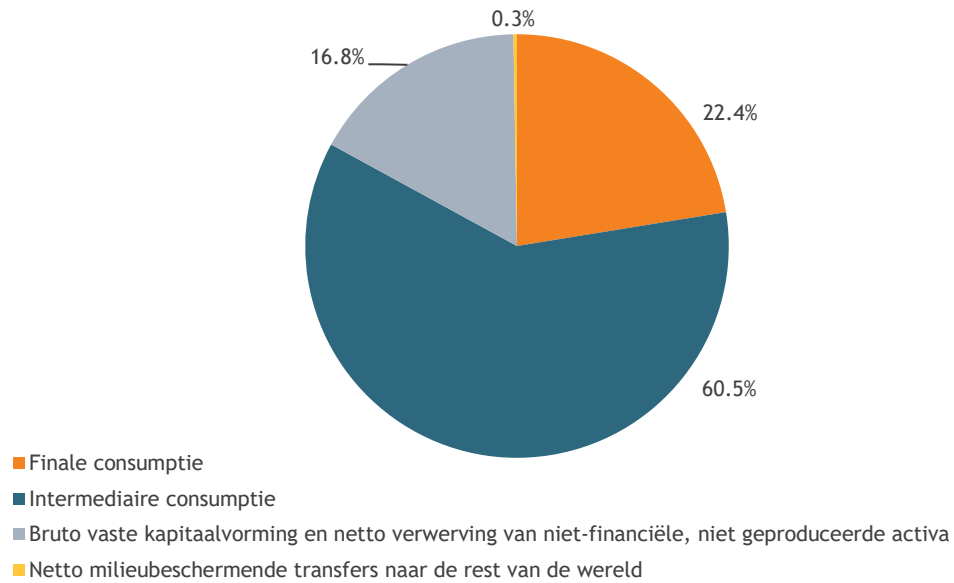
Figuur 1 Aandeel institutionele sectoren in de nationale uitgaven voor milieubescherming
In %, gemiddelde 2014-19

Bron: INR

De nationale uitgaven voor milieubescherming bestonden in de beschouwde periode gemiddeld voor 61 % uit intermediaire consumptie van milieubeschermingsdiensten, zoals figuur 2 toont. De finale consumptie van milieubeschermingsdiensten was het tweede belangrijkste onderdeel, met een gemiddeld aandeel van 22 %. De bruto kapitaalvorming met het oog op de productie van milieubeschermende diensten enerzijds en de bescherming van het milieu anderzijds maakte gemiddeld 17 % van het totaal uit. De netto transfers naar het buitenland waren verwaarloosbaar.

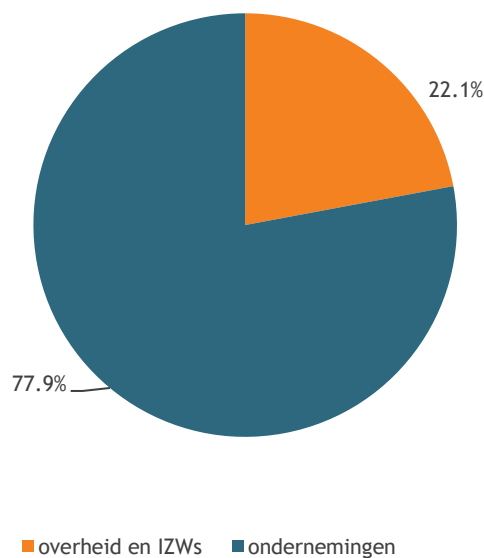
Figuur 2 Samenstelling nationale uitgaven voor milieubescherming
In %, gemiddelde 2014-2019

Bron: INR

Het grootste deel van de nationale uitgaven voor milieubescherming bestond in de periode 2014-2019 uit in België geproduceerde milieubeschermingsdiensten. Die werden voor 78 % geproduceerd door de ondernemingen en voor 22 % door de overheid en de instituties zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens, zoals figuur 3 toont.

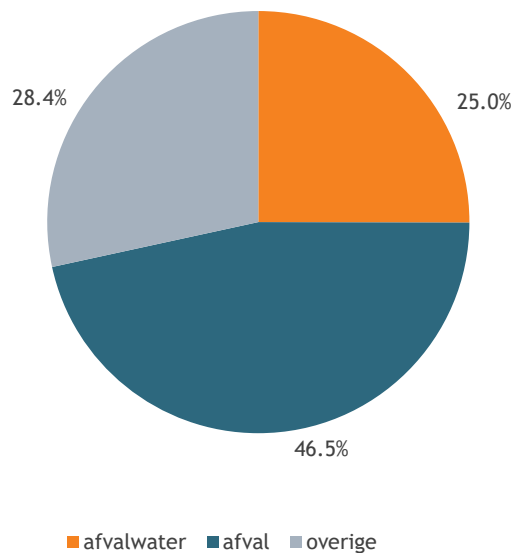
Figuur 3 Aandeel van de institutionele sectoren in de in België geproduceerde milieubeschermingsdiensten
In %, gemiddelde 2014-2019

Bron: INR

De totale output van milieubeschermingsdiensten bedroeg 11,9 miljard euro in 2014. In 2015 daalde de output naar 11,7 miljard euro, om daarna terug te stijgen naar 13,5 miljard in 2019. Het grootste deel van die diensten had te maken met afvalbeheer. Figuur 4 toont dat in de periode 2014-2019 afvalbeheer bijna de helft van alle milieubeschermingsdiensten uitmaakte. Dat komt overeen met een output van 6,2 miljard euro in 2019. Het tweede belangrijkste milieudomein in België was afvalwaterbeheer, dat een kwart van het totaal uitmaakte, of 3,4 miljard euro in 2019. De overige zeven milieudomeinen samen waren goed voor de resterende 28 % van de totale output van milieubeschermingsdiensten. Het belangrijkste van die zeven, met een output van 1,2 miljard euro in 2019, was CEPA 9, de overige milieubeschermdende maatregelen, wat onder meer algemene milieuadministratie en algemeen milieubeheer omvat.

Figuur 4 Aandeel van milieudomeinen in totale output van milieubeschermingsdiensten
In %, gemiddelde 2014-2019

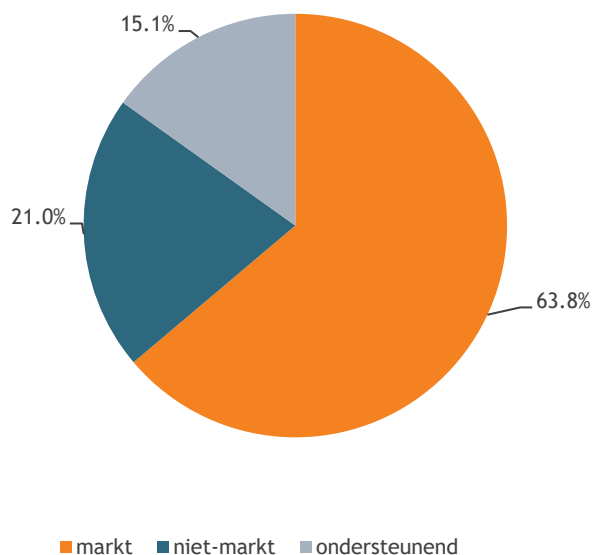

Bron: INR

Het grootste deel van de output van milieubeschermingsdiensten bestond uit marktoutput, zoals blijkt uit figuur 5. Gemiddeld over de jaren 2014-2019 bedroeg het aandeel van de marktoutput 64 %. 21 % bestond uit niet-marktoutput. Het aandeel van de niet-marktoutput stemt, zoals te verwachten, sterk overeen met het aandeel van de overheid en de instituties zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (zie figuur 3). De bedrijfsvoering ondersteunende output was goed voor 15 %.

Figuur 5 Aandeel type output in totale output milieubeschermingsdiensten
In %, gemiddelde 2014-2019

Bron: INR

Methodologische aanpassingen en herziening basisdata

In vergelijking met de vorige publicatie van de uitgavenrekeningen voor milieubescherming werden voor de versie van 2021 geen methodologische aanpassingen doorgevoerd. De verschillen in de cijfers met de versie van vorig jaar vloeien voort uit herzieningen van de data die als input gebruikt worden voor de berekening van de EPEA.

Herziening basisdata

De output van milieubeschermdende diensten wordt in de huidige versie van de EPEA 2 tot 3 procent hoger ingeschat dan in de versie van vorig jaar. Dat is een gevolg van aanpassingen die dit jaar werden doorgevoerd aan de rekeningen van de EGSS (Environmental Goods and Services Sector). Daardoor ligt de output van de ondernemingen 3 tot 4 procent hoger.

De nationale uitgaven voor milieubescherming worden ongeveer 2 procent hoger ingeschat in de huidige versie van de EPEA dan in de versie van vorig jaar. Die stijging wordt veroorzaakt door een stijging met 2 tot 3 procent van de uitgaven door de ondernemingen. Bij de uitgaven door de overheden werd een deel van de finale consumptie dat vorig jaar in 2017 geboekt werd in de COFOG-data, verschoven naar 2018. Hierdoor liggen de uitgaven van de overheden en de IZW's in de huidige versie van de EPEA 2 procent lager in 2017 en 2 procent hoger in 2018 in vergelijking met de versie van 2020.

Verder hebben aanpassingen in de betalingsbalansdata, de gedetailleerde sectorrekeningen en de nationale rekeningen per bedrijfstak ook een zekere invloed gehad, vooral voor het jaar 2018.

Lijst van afkortingen

CEPA	Classificatie van milieubeschermdende maatregelen
COFOG	Classificatie van overheidsfuncties
EGSS	Milieugoederen- en -dienstensector
EPEA	Uitgavenrekeningen voor milieubeschermding
ETEA	Milieubelastingen naar economische activiteit
NACE	Statistische nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Gemeenschap

Bijlage I: CEPA-classificatie

1	Bescherming van omgevingslucht en klimaat
1.1	Preventie van vervuiling via wijzigingen in het proces
1.1.1	voor de bescherming van omgevingslucht
1.1.2	voor de bescherming van het klimaat en de ozonlaag
1.2	Zuivering van uitlaatgassen en ventilatielucht
1.2.1	voor de bescherming van omgevingslucht
1.2.2	voor de bescherming van het klimaat en de ozonlaag
1.3	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
1.4	Overige activiteiten
2	Afvalwaterbeheer
2.1	Preventie van vervuiling via wijzigingen in het proces
2.2	Rioleringsnetwerken
2.3	Afvalwaterzuivering
2.4	Koelwaterbehandeling
2.5	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
2.6	Overige activiteiten
3	Afvalbeheer
3.1	Preventie van vervuiling via wijzigingen in het proces
3.2	Inzameling en transport
3.3	Behandeling en verwijdering van gevaarlijk afval
3.3.1	Warmtebehandeling
3.3.2	Stortplaats
3.3.3	Overige behandeling en verwijdering
3.4	Behandeling en verwijdering van ongevaarlijk afval
3.4.1	Verbranding
3.4.2	Stortplaats
3.4.3	Overige behandeling en verwijdering
3.5	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
3.6	Overige activiteiten
4	Bescherming en sanering van bodem, grondwater en oppervlaktewater
4.1	Preventie van infiltratie van vervuilende stoffen
4.2	Sanering van de bodem en wateroppervlakken
4.3	Bescherming van de bodem tegen erosie en ander fysisch verval
4.4	Preventie en tegengaan van verzilting
4.5	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
4.6	Overige activiteiten
5	Beperking van geluidshinder en trillingen (exclusief bescherming op de werkplek)
5.1	Preventieve wijzigingen in het proces aan de bron
5.1.1	Weg- en spoorverkeer
5.1.2	Luchtverkeer
5.1.3	Industrie- en ander lawaai
5.2	Bouw van antigeluids/-trillingsfaciliteiten
5.2.1	Weg- en spoorverkeer
5.2.2	Luchtverkeer
5.2.3	Industrie- en ander lawaai
5.3	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
5.4	Overige activiteiten

6	Bescherming van de biodiversiteit en het landschap
6.1	Bescherming en herstel van soorten en habitats
6.2	Bescherming van natuurlijke en semi-natuurlijke landschappen
6.3	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
6.4	Overige activiteiten
7	Bescherming tegen straling (exclusief externe veiligheid)
7.1	Bescherming van omgeving
7.2	Transport en behandeling van hoogradioactief afval
7.3	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
7.4	Overige activiteiten
8	Onderzoek en ontwikkeling
8.1	Bescherming van omgevingslucht en klimaat
8.1.1	Bescherming van omgevingslucht
8.1.2	Bescherming van atmosfeer en klimaat
8.2	Bescherming van water
8.3	Afval
8.4	Bescherming van bodem en grondwater
8.5	Beperking van geluidshinder en trillingen
8.6	Bescherming van soorten en habitats
8.7	Bescherming tegen straling
8.8	Overig milieu-onderzoek
9	Overige milieubescherpende maatregelen
9.1	Algemene milieuadministratie en algemeen milieubeheer
9.1.1	Algemene administratie, regelgeving en dergelijke
9.1.2	Milieubeheer
9.2	Onderwijs, opleiding en voorlichting
9.3	Activiteiten die leiden tot ondeelbare uitgaven
9.4	Niet elders ingedeelde activiteiten

Bijlage II: Bedrijfstakken waarvoor gegevens vermeld moeten worden in EPEA-tabel 3

- 05-09 Winning van delfstoffen
- 10-12 Vervaardiging van voedingsmiddelen, dranken en tabaksproducten
- 13-15 Vervaardiging van textiel, kleding, leer en producten van leer
- 16 Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout en van kurk, exclusief meubelen; vervaardiging van artikelen van riet en van vlechtwerk
- 17 Vervaardiging van papier en papierwaren
- 18 Drukkerijen, reproductie van opgenomen media
- 19 Vervaardiging van cokes en van geraffineerde aardolieproducten
- 20 Vervaardiging van chemische producten
- 21 Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten
- 22 Vervaardiging van producten van rubber en kunststof
- 23 Vervaardiging van andere niet-metaalhoudende minerale producten
- 24 Vervaardiging van metalen in primaire vorm
- 25 Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten
- 26 Vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten
- 27 Vervaardiging van elektrische apparatuur
- 28 Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen, n.e.g.
- 29 Vervaardiging van auto's, aanhangwagens en opleggers
- 30 Vervaardiging van andere transportmiddelen
- 31-32 Vervaardiging van meubelen; overige industrie
- 33 Reparatie en installatie van machines en apparaten
- 35 Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht
- 36 Winning, behandeling en distributie van water
- 37-39 Afvalwaterafvoer, Inzameling, verwerking en verwijdering van afval
- 01-03 + 41-96 Landbouw, bosbouw en visserij; overige industrieën (vrijwillige rapportering)